

Matkailututkimus 12 : 1, 85–87 (2016)
©Suomen matkailututkimuksen seura

Käsikirja kestävästä matkailusta

Hall, C. Michael, Gössling, Stefan & Daniel Scott (2015, toim.).
The Routledge Handbook of Tourism & Sustainability. Routledge, 530 s.

Kaarina Tervo-Kankare

Oulun yliopisto, Maantieteen tutkimusyksikkö

Kestävä matkailu on termi, josta puhutaan ja jota tutkitaan välillä väsymiseen asti. Onpa ehdotettu termistä luopumistakin joko kestävä matkailun periaatteellisen mahdottomuuden takia tai vedoten termin kulumiseen (esim. Swarbrooke 1999; Sharpley, 2009; Reddy & Wilkes, 2012). Matkailun tarkastelu kestävyuden näkökulmasta kuitenkin elää ja voi - onneksi! - hyvin, mistä todistavat viime vuosina julkaistut lukuisat 'tourism and sustainability' -teemaiset artikkelit ja kirjat. Yksi esimerkki tämän aihealueen tuoreista teoksista on C. Michael Hallin, Stefan Gösslingin ja Daniel Scottin toimittama "käsikirjanen" (530 s.). Kyseiset herrat eivät välttämättä ole tuttuja kaikille matkailun parissa puuhasteleville, mutta ilmaston- ja globaalista ympäristömuutosasioista yhtään kiinnostuneille varsin tuttu professorikolmikko.

Kun nämä matkailun ilmastonmuutostutkimuksen ehdottomaan kärkikastiin kuuluvat tutkijat toimittavat kirjan kestävästä matkailusta, ei liene yllätys, että kirjassa korostetaan matkailun ja globaalien ympäristömuutoksen välisen suhteen ongelmallisuutta. Teoksen 50-päiseen kirjoittajakuntaan on saatu mukaan matkailututkimuksen ja -opetuksen arvostettuja nimiä ympäri maailman, esimerkiksi ekomatkailun David Fennell, kestävä matkailun John Swarbrooke sekä nykyään myös BEST EN -verkoston puheenjohtajana toimiva Gianna Moscardo. Mainittakoon kuitenkin, että jos tarkastellaan kirjoittajien sijoittumista kartalla, ovat muutamat maat (Australia, Iso-Britannia, Kanada) yliedustettuina, mutta koko Afrikan mantereelta sen paremmin kuin Etelä-Amerikastakaan ei ole löytynyt yhtään kirjoittajaa. Kestävä matkailun kursseja opettavaan allekirjoittaneeseen kirjan mainoslauseet upposivat kuin veitsi sulaan voihiin, mutta mitkä olivat tunnelmat ensilukemisen jälkeen?

Esittelyluvun jälkeen kuuteen osa-alueeseen jaettu kirja käsittelee kestävyyttä eri näkökulmista. Ensimmäisessä osassa toimittajat tarjoavat historiallisen katsauksen ihmisten luontosuhteen kehittymisestä romantiikan ajoista nykypäivän kestävä kehityksen ja kestävä matkailun tematiikkaan. Tämä katsaus, kuten mahdollisesti jotkut muutkin kirjan luvut näyttävät olevan kirjoittajiensa aiempien tekstien päivityksiä, mikä ei kuitenkaan vähennä niiden arvoa. Taustat on tiedettävä ja uuteen yhteyteen tuotuna aiemmat tekstit avaavat erilaisia näkökulmia. Lisäksi lukijassa voi herätä into perehtyä kirjoitta-

jien muihinkin teksteihin saadakse tarkempaa tietoa kustakin aiheesta. Taustoituksen jälkeen kirjassa käydään läpi matkailun vaikutuksia sekä globaalisti että paikallisella tasolla. Oman osansa saavat taloudelliset, ekologiset ja sosiokulttuuriset vaikutukset, joiden kautta lukijalle hahmottuu, miksi matkailun yhteydessä pitäisi yleensä ajatella kestävyyttä.

Kirjan toinen osa esittelee teoreettisemmin matkailuun ja kestävyyyteen liittyviä käsitteitä ja viitekehyksiä, joista esimerkiksi Jeremy Nortcoten 'sustainable yield' edustaa hiukan tuoreempia ja vähemmän kuluneita näkökulmia lähestyä matkailun kestävyyttä. Freya Higgins-Desbiollesin ja Kyle Powys Whyten ihmisoikeuksia tarkasteleva luku on samoin virkistävän uusi ja tärkeä näkökulma matkailun kestävyyyteen. Toisen osan kymmenen luvun sekaan mahtuu kuitenkin myös heikompia lenkkejä, kuten pro-poor matkailua käsittelevä Dao Truongin kirjoitus, jossa keskitytään käsitteen avaamisen sijaan esittelemään tilastoja termin esiintymisestä matkailukirjallisuudessa.

Kirjan kolmas osa on otsikoitu 'Management tools and concepts' ja se koostuu kahdestatoista luvusta. Lukija saa käsityksen muun muassa kestävyyyden indikaattoreista (Heather Zeppel), sertifioinnista (Sonya Graci & Rachel Dodds), hiilijalanjäljen pienentämisestä (Stefan Gössling) ja monista kirjainlyhenteiden taakse piiloutuvista käsitteistä ja indikaattoreista, kuten LCA:sta, CRS:stä, ROS:sta ja VIM:stä. Käydäänpä lopuksi läpi tulevaisuuden ennakoimiseen liittyviä asioitakin.

Kun kestävyyyden hallintaan liittyvät asiat ovat hanskassa, päästään tarkastelemaan matkailun kestävyyttä niin sanotusti sektoreittain. Matkailun kestävyyttä ja siihen pyrkimistä arvioidaan muun muassa ruokapalveluiden, hotellien, luonnonpuistojen ja matkailunähtävyyksien ja tapahtumamatkailun näkökulmista yllättävän mielenkiintoisesti ja monipuolisesti. Ensi alkuun tämä neljäs osa tuntui hieman keinotekoisesti yhteen ympätyltä, mutta tarkemmalla lukemalla vaikutelma parani. Esimerkiksi James Musgraven ja Stephen Hendersonin kirjoitus tapahtumien kestävästä hallinnasta ja muun muassa matkailijoiden käyttäytymisen ohjaamisesta kestävämmäksi tarjosi uutta ajateltavaa ainakin allekirjoittaneelle.

Kirjan loppua kohti päästään matkailun kestävyiden varsinaiseen herkkupalaan eli kestävään liikkuvuuteen ja liikennevälineisiin. Erling Holdenin ja Kristin Linnerudin aloitusluku määrittelee kestävä liikkuvuuden käsitteen, ja muut osion kirjoittajat, alan tunnettuja tutkijoita kaikki tyynni, pureutuvat eri liikennemuotojen kestävämmyyteen. Uutuusaiheena mainittakoon avaruusmatkailua (joskin valitettavan lyhyesti) tarkasteleva luku.

Arvioimani käsikirja päättyy jokseensakin ennalta arvattavasti matkailun ja kestävyiden käsitteiden uudelleentarkasteluun, ja siihen, mitä vaadittaisiin, jotta matkailusta tulisi aidosti kestävä. Ilmastonmuutosasiantuntijoiden näkemykset ovat edelleen vahvasti läsnä, sillä mukaan on ympätty maapallon öljyvarannoista, vähähiilisestä tai jopa päästöttömästä (post-carbon) sekä hitaasta (slow tourism) matkailusta kertovat luvut. Lopullista vastausta matkailun kestävyyyteen ei tästä(kään) teoksesta saa, mutta kirjan toimittajat antavat loppuluvussaan toivoa siitä, että mikäli väestönkasvu todella saataisiin kuriin, oltaisiin askel lähempänä kestävä tulevaisuutta.

Opettaja, joka tuskailee uuden kestävä matkailun kurssin kanssa, saa tästä teoksesta hyvää runkomateriaalia ja mahdollisesti myös materiaalia luetuttavaksi opiskelijoilla. Kirjan aihepiireistä voi ammentaa ideoita oppimistehtäviin tai vaikkapa opinnäytetöihin - hyvänä esimerkkinä kestävä matkailun sääntely ja siihen liittyvä lainsäädäntö. Osa kirjan kappaleista on kuitenkin aika vaikeaa tekstiä käsitteellisesti ja vaatii jonkinlaista perustietämystä kestävyiden liittyvistä käsitteistä, joten ihan ensimmäiseksi kestävy-

den oppikirjaksi se ei opiskelijalle sovellu. Näkökulmien runsaus oli se yksittäinen seikka, joka itseäni ilahdutti eniten.

Lähteet

- Reddy, M. V. & K. Wilkes (toim.)(2012). *Tourism, Climate Change and Sustainability*, 227–242. London: Routledge.
- Sharpley, R. (2009). *Tourism Development and the Environment: Beyond Sustainability?* London: Earthscan.
- Swarbrooke, J. (1999). *Sustainable Tourism Management*. Wallingford: CAB International.